

De Stichtingsbrief van het Manhuisfonds te Rossum

Medegedeeld door Mr.Th.Theoift

1

De stichting, „Het Manuis van Rossum“ bestaat nog, maar een huis is er niet meer.; alleen worden zoogenaamd fatsoenlijke armen be-deeld. De in het stuk genoemde uiterwaard is de zgn. Manhuiswaard in de gemeente Rijswij (N.Br), polder Andel, Giessen en Rijswijk. De helft der zuivere opbrangst wordt jaarlijks uitgekeerd aan de Burgemeester van Poederlorenkening wordt jaarlijks opgemaakt door de administrerende provisoir te Rossum en ter goedkeuring aangeboden aan Ged. Staten van Gelderland. Opperprovisor is de heer van Rossum, nu (1921) F.W. Baron van Randwijk, onder wie ook 18e eeuwse afschrift van de stichtingsbrief berust, dat hieronder wordt medegedeeld.

1567 - maart 1920

Ik Johan van Rossem, heer to Puderoojen, Wajnerwick etc., doe conde und kennelik eene ygelycke, dat ik ter eere Gods almachtig und die heylige vijf wonden ons Heeren Jesu Christi opgericht und fundeert hebbe een manuis tot Rossem van vier manspersonen und een vrouwspersoon, und dat in vurvarden na beschreeven:

1. Ten yraten heb ik opgenante Johan van Rossem doteert und begiftigt dit voors. manhuys mit eene uytterwaard te Riiswick, in den lande van Altenha, zoo ik die aangekocht und op den manhuys heb laaten erven, die eermaals ter huyre jaarlijks gegolden heeft hondert und viiftig gulden brab, valuweert ouer(?). Dair gaat wederom uth een jaarlyx renth van vier Wilhelms schilden, beloopende ses gulden brabantz und twelf stuyvers, die den Provisooren al-tiid daaruith van weegen den armen luyden betalen moeten.
2. Noch geeve ik und doctere denselvigen manhuys mit duysent gulden brabantz valuweert eens, die belaaft siin, an den uytterweert und guederen to Gameran, die hondert ses te lossen, beloopende den thyns teestig gulden 's jaers uit Mit Schoken erft.
3. Noch zoo geeve en doteere ick tot den manhuis voors. een huys und hofstad mit den bongaard saaran gelegeen, zoo ik dat nu ordonneert und getimmert heb of zoo ik nog betimmeren sal, mit nog twee schaar weyden, die tot den manhuys vuurs. erfelyk gekoft ziiin uyt Jan Freederiks guederen, the Rossem gelegeen boven Hueft, vermoogens der brieven dairvan siinde.
4. Dit manhuys nusub begiftigt und begaift siinde, zoo is als een styfter des vuurs. manhuys miin meynonge und uytterste wille, uyt sunderlinge lieff, gunst und dinsti (waarschijnlijk verschrijving voor devotiek, hetgeen paleographisch zeer wel te verklaren is), die ik heb en draage totten vijf wonden ons Heeren Jesu Christi, daitho ik die vuurs. guederen und manhuis deduceert (verschrijving voor deduceert) und ook den manhuys zynen titel gegeven, dat opgemelde guederen vuir my und mynen ewen irruocabel (verschrijving voor irrevocabel), ewelick und erfelyk k by den manhuys blyvenzullen.

5. Voirts zoo wil ik, dat inden manhuys sijn zullen vier manspersoonen, te weeten twee manspersoonen van Rossem en twee van Pude-Puroyen, und by zy versterf van eenigen van de mans, zoo zal ikx men in den dorp, dairna dat zy verstewfen, weederom anderen in die plaatse neemen, dog die van den regten bloed van Rossem sijn en zig eerlig halden en sulks van doen hebbe n, zullen voor anderen oire voorgank hebben. Und een vrouwepersoon zal men huuren, van dewelke aldaar dan die der (ofschoon de zin duidlijk is sijn de woorden aldaar-der blijkbaar door de 18e eeuwse afschrijver verkeerd gelezen) manspersoonen dienen sal van waspen en alle dingen reyn te halden unt voirts die koayen melken und dan kernen und voortds gehalden sijn te doen wes noodig sijn zal te doen, und datzelve vrouwepersoon zal men moogen erlof geeven (ontslaan), zoo verre ze misdiend of niet doet, als behoort, und dan een ander weederom aanneemen.

6. Item men zal de proeye niet geeven na gunste ofte affectie, dan alleen na gelegenheit der persoonen, arme oldeij mans, die van goeden leeven geweest sijn und oir broed zuverlich gewonnen und niet meer arbeiden moogen, und niemand zal aangenoemen worden under sijn viiftig jaeren.

7. Item niemand sal men eenig voordeel doen d'eens meer dan den anderen myn, uytgenoomen den krancken und die teeder und swack van alder und van complectien sijn.

8. Item zy zullen bannen en buyten den huys den anderen helpen und den gemeynen orbel (orber d.i. nut voordeel) bosken, te weeten in den hof spayen und graven, dat ze kooken en aarmoos hebben, und voirts andersins wat dair te doen mag vallen.

9. Voirts zal elk sijn profiit doen mogen om hemden, kleeder, schoen und ander nootdruft te koopen.

10. Elk Item elk, die daar in den manhuys komen zullen, dezelve zullen mitbrengen een bedde met sijn toebehooren, zoo zy daarop slaapen willen, und daarbeneffens zullen zy tot augment und profiit van den manhuys in 't inkoomen of in sijn streven den manhuys een testament maaken und een geschenk doen, und dat na zyner machten und gestalte, tot kennis des collators und provisores. Oik wes dair by oire leeven inbrengen ofte gebruiken, dat zal daarin blyven.

11. Item van deezen manhuys en proeven van dien zal altijd collatoir sijn die bezitter des huys en heerlijkheid the Rossem und die provisoren daavan zal zij die Deeken van Rossem in der tijd mit den scholt of een van de bequaamste nabuuren. van Rossem, welke provisoren daagelyks het manhuys zullen koomen visiteeren und die gebreken durchzien und und anhoiren, oick remedieren, und die collatoir zal die opperste provisoir sijn.

12. Item voor al dingen zullen die collatoir und provisoren naerstig thozien, dat dair vrede und eendragt geholden werde, al (dit woord is niet duidlijk) xk zal men die twistmaakers und ruoermeysters alle daigen eens uytsetten. Und off dair eenig gekiif of twist viel, zullen dien provisoren zulkx ondergaan (bijleggen)

und neederleggen; und zoo wie schuld heeft und tweemaal of drymaal gewaarschout is, dat ze aflaten solden, und dairbooven niet affliit, zoo zal men denzelven daaruyt zetten und een ander instellen.

13. Item zy sullen alle daigen devoitelyk Mis hooren und bidden neerstig voir my Johan van Rossem, oiren collatoir voors., oick voor den gestrengen Marten van Rossem, marschalk des furstendoms Gelre geweest, en voir oir alders zielen, und sullen sy ten allen vier Heigtyden ten Heyligen Sacramente gaan.

14. Item in die vuurs. twee scharen wyen (weide) dair sullen die provisoren den manhuys twee koeyen koopen und dat gelt, dat se kosten sullen, sullen ze neemen van den pagt van den jair tevooren, eer die olde mans daa in koomen, und die koey zal men afstaan (publiek verkopen) und andere anvoeden, nae dat nut und orber is., tot priis des collators und provisoiren.

15. Item die maicht sal die koeyen melken und die botter und dat suyvel havenen und die botter und melk voir oir zelve und den mans omdeylen, elk evenveel kannen, oick teegen die winter eenich botter opslaan; die zal men hem oick dan omdeylen. Oick sal men teegen die winter een ton meld vergaaderen., dair zy af des wynters genyten moogen.

16. Item die provisoiren sullen jaarlyx hoy koopen of koern op velt und dat an doen ryden om die twee koy vuurs. voorts calffer und hoeckelingen dairaf te voderen, und die calffer und hockelingen, ofte id vernoejde, te weyden und verkoopen tot profiit des manhuys und tot priis der provisoiren und des collators.

17. Item men zal jaarlyx coepen tussen Paesschen und Pinexten twee baggen, die vroeg geworpen zyn om die tot behoeff des manhuys te laten loepen, die men die spoeling und melk, wes men ontbeeren mag voit ander buystel (afval) und les (afval) van appelen, geeven zal, om die des herfst op te leggen und wat koorns ge geeven; und als sy ~~vat~~ vett sijn, sal men elken evenveel ~~ponden~~ metten ponden dairaf todelen.

18. Item men zal oick jaarlyck eenen os coopen und die laten weyden, und des Bamis (1 oktober Bavo's mis) slachten und dat vleys oick elk metten ponde omdeylen, und elk zal zyn vleysch in beslooten vaaten bewaren, soe sy meynen dairmeede hen te comen, und die provisoiren sullen oir tot dien vleysch und wes sy in huys zalten moeten, zalt leeveren.

19. Edoch is oick raadsam bedagt, dat men yrst tot beeter eendragt een gemeyne tafel holden sal und versoecken of zulox doenlicker of beeter waer; dan dat selvige ontstonde (niet goed ging), soe mach men die deylonge doen als vuurs. of ander manieren soecken, alles tot priis (ter beoordeling) des collatoirs und der provisoiren.

20. Item als id manhuys getimmert und ten volle besteld und daer neyt meer an te doen is, soe sal men passen, dat tot den manhuys een jaarrente verscheenen is, daar men mitten yrsten huysrait und wes anders van doen is, om coipt, opdat se te voeren moegen zyn und neyt veragtert worden.

21. Item die provisoiren sullen met den collatoir of dengeren, die he in zijn plaats daartoe ordineert, alle jaar op St. Geertruiden dag, den 17 Maart, vergaderen sijn wel pypelick overleggen, met zede in den toekomenden jair voir brootkooorn, eenen osch und die weyden und die twee verkens te mesten, voirts heirink, brandt und voir voeder van die koy und beesten sullen behoeven; welcke gezeziende en die som dairaf gemaect, sal men die alsdan afslaan van des manhuys voirs. inkomenden renten; und wes dan overschiet, dat z men overleggen.

22. Item die mans, eer zy in den manhuys aangenoomen worden, sullen zy gelooven und sweeren, dat uyt den manhuys neyt dragen ofte ontvremptensullen off oiren frunden of nymants yt wes geven of verkoopen van idgeens, dat oir overt (zij overhouden) of wes zy winnen und werffen, terwylen zy daer in wonen; sullen oik sweeren dat, of dair eenig waeren, die sulx deden, dat se denselvigen melden sullen. Und of sy dairboven orlof nemen und dair gaan (gaarne of uitgaan) uyt wolden, soe zal men evenwel dairin blyven (laten) wes zy daarin gebragt hebben und oik gewonnen und geworven hebben.

23. Item of eenige punctsh, hiertho dienstelyk, nog bedagt mochten worden, sullen die collatoir und provisoiren in de tiid tot nut und wailvairt des vursch, manhuys dieselvige moggen mideren und meerderen, oik veranderen tot oiren goeddunken.

24. Omdat (opdat) alle deeze voors. punten und articulen nu und ten eeuwigen daige voltoigen moegen worden und dat miins opgemaakt ~~Johans van Rossem, heer tot Puderoyen und Meynertswijk, uytterste~~ meynonge und wille is, oik dat myne erven und nakomelingen dit alsoo nagaan und voldoen sullen, soe heb ik des te orcunde dese fundatie mit mynen zeegel bevestigd und met mijn eygen hand onerteykend.

Geschie in de n jaare ons Heeren vijftienhonderd seeven und sest: den tienden dach Meert.

Onder stond:

Deze teegenwoordige copy is gecollationneerd uyt zijn originele bezeegelde fundatie en gecollationneerd ofte geresumeert in teegenwoordigheyt Jonker Jan van Rossem, heer tot Poederoyen, etc. ind accordeert myt zyne originele fundatie van woord toe woerden, wolk ik notaris onderges. bekenne myt mijn gewoonlyke handteyken, hieronder gesett.

Ind tot vorder ind meerder vastenisse heeft Jonker Johan van Rossem, heer tot Poederoyen etc. dyrselve meede myt syne eygen naam onderteykent, en was onderteykent:

Ma. Alberts, Notarius publicus in sien(?)

J. v. Rossem.

Dat deezen met zijn gemelde copia enslydende is, getuyge ik onderges. dijschrijver te Rossem.

Actum den 17e Febr. 1808

P. W. v. d. Horst Dijkschrijver